

ENDÜSTRİ MÜHENDİSLERİ KAPİTALİZMİN YANDAŞLARI MI?

Kenan SARIOĞLU

Endüstri Mühendisi

Basit bir deney yapalım. Bir kaba önce bir miktar kum daha sonra yarısına kadar su ile dolduralım ve dışarıdan bir kuvvet uygulayalım. Uygulanan kuvvet nedeniyle su ve kum kabın her tarafını dalgalar halinde dolaşacaktır. Tabi ki kumun dolaşımı daha yavaş olacaktır. Hepimizin bildiği bir olay! değil mi? Şimdi düşünelim! Kap; dünyayı, su; kaynağı(para), kum; insanları, kuvvet ise; sistemi temsil etsin. Şimdi yaptığımız deneyin sonuçlarını tekrar düşünelim.

“Sistem = Kapitalizm” ise suyu ve kumu sürekli bir yöne doğru itecektir. Kaynak ise sadece para ve bileşenlerin yarattığı güçle elde edilebilir nesnelere olacaktır. “Elde edilen kar=artı değer” bir sonuçtur. Para ise dünyada elde edilebilecek doğal kaynak varsa işe yarayacaktır. Yoksa paranın gücü azalır ve kaynağın olduğu bölgede bir kriz yaratılarak bölge önce ele geçirilir.

Kapitalizm her krizi yaşadığında sular bulanır, kendisi ya da işbirlikçilerini yaratarak yeni alanlar açılır. Bu alanlarda, elindeki artı değeri kullanarak yeni yatırımlara dönüştürür. Eski yatırımları ise gelişmekte olan bölgelere devreder ve düşük kar özelliği olan yatırımların da maliyetini kurtaracak şekilde alanlardan çekilir.

Doğru yatırımların yapılması bu noktada önem taşımaktadır. Kapitalizm daha karlı yatırımları yeni stratejileri ile belirleyerek kendi hedefine (artı değer) odaklayacaktır.

Doğal olarak bu sonuca gidebilmenin tek yolu “kum=insan”dır. Kapitalistlere göre bütün kaynaklar kıt ama insan boldur. Doğada bulunan ve insan eli değmemiş bütün kaynakların üreticilere göre değeri sıfırdır. Petrolün, metalin, doğal gazın vb. maliyetini sadece dünya tarihine mal etmek gerekir. “Ürünün Maliyeti = Doğal Kaynak(0) + İnsan” Bu da demektir ki bir işi tasarım aşamasından başlayarak üretim ve tüketiciye ulaştırma safhasına kadar üzerine konulan maliyet sadece

insan maliyetidir. Yani bütün üretim ve hizmet işlerinde maliyetin %100’ünde insan faktörü vardır.

İşçilik maliyet oranı hesaplayanlara duyurulur!

İnsanları hem geliştireceksiniz, hem de düşünebilme yetisinden yoksun bırakacaksınız! Göçü istemeyeceksiniz ama engel olmayacaksınız! Hem parayı elinizde tutacaksınız hem de tüketimi artıracaksınız! Hangisi çelişki değil ki, ya da hangisi çelişki?

Kabı hep aynı yöne çevirirseniz bu kabın suyu da kumu da bir gün devrilecek ve etrafa saçılacaktır. Bu durumda, suyun (para bölümünü kaldırdıktan sonra) az olduğu yöne doğru üstten güç uygulanır kumun az olduğu yöne doğru alttan güç uygulanırsa bakın ne olur? Kabın içindeki suyun para bölümünü boşaltalım. Optimizasyon yapmak durumunda kalacaksınız. İhtiyaç olunan kaynak, ihtiyaç duyulan bölgeye gidecektir ya da herkese en uygun şekilde paylaştırılacak şekilde yönlendirilecektir. Kaynakları, insanlara zarar vermeyecek özellikte ve doğru zamanda, doğru kalitede dağıtım yapılacak. Yapılacak strateji ve yatırımların hedefinde tüketim değil insan olacaktır. Paydaşlar birbirlerine karşı sorumluluklarını en fazla yapma çabası içinde olacaklardır. Çalışanların ve paydaşların iş güvenliği ve sağlığına özen göstermek zorunda kalacaklar. Doğayı ve çevreyi korumakla kendini yükümlü hissedecekler.

Toplam Kalite Yönetimi ile yönetim felsefesinde yaratılan değişimi üst noktalara taşımaya çalışan Endüstri Mühendisleri, sistemin arka yüzünü oluşturmaktadır. Üretim ve hizmetin yönetilmesinin zorluklarını aşmak, yeni sistemler kurmak ve geliştirmek esas görevleri arasında yer almaktadır. Bu anlamda belki de yeni düzen oluşturmaya çabalayan yönetimlerin de ilgi göstermesi gereken mesleklerin başında görülebilir.

Ancak, dikkat edilmesi gereken en önemli olgu, öğretilenlerin etik kurallar çerçevesinde sisteme yansıtılmasıdır. Kaliteden ödün vererek, işin güvenli yapılmasından kaçarak ya da yaşadığımız çevreyi yaşanmaz hale getirerek üretim kapasitesinin artırılması bir yöntemdir. Ancak bu asla Endüstri mühendislerinin tercih edeceği bir yöntem olmamalıdır. Sistemdeki elemanların tamamını zaman içinde en iyi hale getirmek ya da kaynakları gerektiği gibi kullanarak en uygun aralıkta üretimi gerçekleştirmek Endüstri Mühendisliğinin ana felsefesidir.

Bu noktada Endüstri Mühendisliğini doğru algılamak gerekir. Başarı hikâyeleri ile yapılan işlerin sürecini anlatmak çok doğaldır. Ancak esas başarıların, bazı başarısızlık hikâyelerinin ardından geldiğini unutmamak gerekir. Dolayısıyla yöneticiler gibi Endüstri Mühendisleri de başarı masallarını sevdiikleri için yaşadıkları iş süreçlerini anlatırlar. Başarı hikâyelerini anlatırken kendinize şunları sorun ve içiniz rahat bir şekilde sunumunuzu yapın:

- Üretimi ve karlılığı artırırken sistemin yaşamsal alanlarını tahrip ettim mi?
 - Hangi kaynağın ne kadarını feda ettim?
 - Elde edilen karın ne kadarını topluma geri döndürdüm?
 - Önümüzdeki dönemi planlarken oluşturulan hedeflerle insana kalite mi yoksa kaliteye insan mı yarattım?
 - Vizyonu misyona mı uyarladım, yoksa vizyonla misyonu mu sakladım?
- Bunlar sadece etik davranışlar olarak değil, yaşam ortamını feda etmeden istenilen özellikteki ürünü ya da hizmeti istenilen kalitede sunacak bir sistem geliştirmek olarak değerlendirilmelidir.

Sonuç olarak; “güç=kapitalizm” olan yerde Endüstri Mühendisine ihtiyaç duyulması diğer bilim ve ilim dallarına duyulan ihtiyaçtan fazla değildir. Bununla birlikte yeni bir sistem oluşturan ya da sistemi ayakta tutmak isteyen her gücün Endüstri Mühendisliği mantığına ihtiyacı vardır.